

מקורות ושאלות לדיון

דף מקורות מלווה – חלוציות ואנרכיזם

נחשון בן עמינדב

1. **שמות פרק י"ד - ו** ויאמר ה' אלמשה מהתצקק אלי דבר אלבני ישראל ויסעו: טז ואתה והם אתמטף ונטה אתידך עליהם ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה: יז ואני הנני מחזק אתלב מצרים ויבאו אחריהם ואפבדה בפרעה ובכלחילו ברכבו ובפרשיו: יח וידעו מצרים כיאני ה' בהבדתי בפרעה ברכבו ובפרשיו: יט וישע מלאך האלהים להם ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם וישע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם: כ ויבא בן | מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחושך ויאר אתהלילה ולאקרב זה אלזה פלהילה: כא ולט משה אתידו עליהם וילך ה' אתהם ברוח קדים עזה פלהילה וישם אתהים לחרבה ויבקעו המים: כב ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם:
2. **בבלי סוטה, ל"ו ע"ב - ל"ז ע"א** - "אמר לו (לרבי מאיר) רבי יהודה [...] לא כך היה מעשה, אלא זה אומר **אין אני** יורד תחילה לים וזה אומר **אין אני** יורד תחילה לים. מתוך שהיו עומדין ונוטלין עצה אלו באלו, קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה.

 - **מהי הסיטואציה אליה נקלע העם, המביאה את נחשון לנטילת אחריות ויוזמה? תארו את הלבטים.**
 - **נחשון אכן מסכן עצמו בקפיצה אל המים.** האם לדעתך היה נחשון זורק אדם נוסף איתו אל המים? מה ניתן ללמוד מכך?

קרח

3. **במדבר ט"ז - א** ויקח קרח בריצח ברוקהת בולגי ודתו ואבירם בני אליאב ואון בורפלת בני ראובן: ב ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשישם: ג ויקהללו עלמשה ועלאהרן ויאמרו אליהם רבלכם פי כלהעדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו עלקהל ה': ד וישמע משה ויפל עלפניו:

[...] ח ויאמר משה לקרח שמעוהא בני לוי: ט המעט מכם כיהבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד אתעבדת משכן יהוה ולעמד לפני העדה לשירתם: י ויקרב אתך ואתכלאחיד בגיילוי אתך ובקשתם גםכהנה: יא לכו אתה וכלעדתך הנעדים עליהנה ואהרן מההוא כי תלונו (תלינו) עליו:

יב וישלח משה לקרא לדתו ולאבירם בני אליאב ויאמרו לא נעלה: יג המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כיתשתתגר עלינו גםהשתתגר: יד אף לא אלארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם העלי האנשים ההם תנקר לא נעלה:

מקורות ושאלות לדיון

2. **מדרש רבה, סדר קרח -** "ויקח קרח בן יצחק בן קהת וגו' הָדָא הוּא דְכָתִיב: "אֶחָ נִפְשָׁע מִקְרִינָה עֲזִי" (משלי יח, יט), זֶה קֶרַח שֶׁחָלַק בְּגִגְד מִשָּׁה וּמִרְד וְיָרַד מִן כְּבוֹד שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ, וְאִין נִפְשָׁע אֶלָּא מִרִידָה.

- **מדוע מגדיר המדרש את מעשהו של קרח "מרידה"? מה היה חמור כל כך במעשהו של קרח?**

4. **מדרש רבה, סדר קרח -** דָּבָר אַחֵר, אָמַר לָהֶם מִשָּׁה גְבוּלוֹת חֶלֶק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, יְכוּלִים אַתֶּם לְעָרֵב יוֹם וְלַיְלָה, וְהוּא שֶׁאִמַר הַפְּתוּב בַּתְּחִלָּה: "וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֹקֶר (בראשית א, ה'),

"וַיִּבְדֵּל אֶל־לֵהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ", בְּשִׁבִיל תְּשֻׁמִּישׁוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְכֵשֶׁם שֶׁהִבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ בְּשִׁבִיל תְּשֻׁמִּישׁוֹ שֶׁל עוֹלָם, כֵּן הִבְדִּיל יִשְׂרָאֵל מִן הָאֲמוֹת, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַאֲבָדֵל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לַהֲיוֹת לִי", וְכֵן הִבְדִּיל אֶתְכֶם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּבְדֵּל אֶתְכֶם לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קִדְשִׁים" (דח"י א' כ"ג י"ג), אִם יְכוּלִין אַתֶּם לְעָרֵב אוֹתָהּ הַבְּדִלָּה שֶׁהִבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, אַתֶּם יְכוּלִין לְבַטֵּל אֶת זֶה, לִכְךָ אָמַר לָהֶם: "בֹּקֶר וַיֵּדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ" (במדבר ט"ז ה') וְאֵת הַקְדוּשׁ וְהַקְרִיב אֵלָיו, כֵּךְ הוּא מִתְקַן: "וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו".

- **מהי הפרשנות העמוקה שמעניק המדרש לטענתו היסודית של קרח "כל העדה כולם קודשים ומדוע תתנשאו מעל קהל ה'?"**
- **מה ניתן ללמוד מדחייתו על הסף של מעשה קרח וכל עדתו – ביחס לנטילת היוזמה והעברת ביקורת על ההנהגה? דייקו!**

יתרו

5. **שמות פרק י"ח -** י"ג ויהי, ממוחרת, ויישב משה, לשפוט את-העם; ויעמוד העם על-משה, מן-הבוקר עד-הערב. יד וירא חותן משה, את כל-אשר-הוא עושה לעם; ויאמר, מה-הדבר הזה אשר אתה עושה לעם מדוע אתה יושב לבדך, וכל-העם ניצב עליך מן-בוקר עד-ערב. טו ויאמר משה, לחותני: כי-יבוא אליי העם, לדרוש א-לוהים. טז כי-יהיה להם דבר, בא אליי, ושפטתי, בין איש ובין ריעהו; והודעתי את-חוקי הא-לוהים, ואת-תורותיו. (שמות יח)

- **גם יתרו מעביר ביקורת חריפה על דרך הנהגתו של משה, אולם משה מקבל את הביקורת ואף משנה את הנהגתו. במה שונה דרך פעולתו של יתרו ממפעולתו של קרח?**

מקורות ושאלות לדיון

6. הגדרת ארגוני חברה אזרחית, מתוך: 'ארגוני החברה האזרחית בישראל - מבט עדכני על בסיס נתוני גיידסטאר-ישראל' – החברה האזרחית מוגדרת כ"מרחב עצמאי הכולל מוסדות, ארגונים, רשתות חברתיות ופרטים (והערכים שהם מביאים איתם), הנמצא בין תחומי הפעילות של המשפחה, המדינה והשוק, והמאופיין על ידי מערך של כללים אזרחיים שבו בני אדם מתאגדים באופן וולונטרי על מנת לקדם מטרות ואינטרסים משותפים".

החברה האזרחית נתפסת כמרחב ציבורי אלטרנטיבי שבה גורמים שונים יכולים לפעול בצורה קולקטיבית בתחומי עניין משותפים, ליזום שירותים חדשים ולהשפיע על מדיניות ממשלתית. על אף שהחברה האזרחית כוללת צורות שונות של פעילות, ארגונים מאוגדים מהווים חלק מרכזי ופעיל בה. ארגונים אלה, המכונים לעיתים "ארגוני המגזר השלישי" או "ארגוני החברה האזרחית", הם ארגונים המאוגדים בצורה פורמלית, בעלי מידה מסוימת של מיסוד, סדירות, יציבות והמשכיות. מבחינה משפטית, בישראל מדובר בארגונים הרשומים כעמותות, חברות לתועלת הציבור והקדשות ברשם העמותות (של משרד המשפטים).¹

בעקבות הלימוד:

- מתי חלוציות לפני המחנה היא ברוכה ומתי היא מסוכנת? מה הסכנה הטמונה בהובלה עצמית/חברתית לשינוי?
- מהם הקווים האדומים שלנו בניסיון להשפיע על המציאות?

¹ מיכל אלמוג בר ואיתי גרינשפן, 'ארגוני החברה האזרחית בישראל - מבט עדכני על בסיס נתוני גיידסטאר-ישראל' 2019, רקע ומתודולוגיה עמוד 5. [קישור למחקר של אלמוג-בר וגרינשפן](#).